

Notă de poziție

**pe marginea inițiativei legislative
privind amnistia fiscală și de
capital**

„Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Constituția Republicii Moldova, art. 16, al. (2).

Ce s-a întîmplat?

La data de 16 decembrie 2016, Parlamentul a aprobat în prima lectură proiectul de lege privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală (proiectul nr. 452¹) și proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (proiectul nr. 451²). Ambele proiecte de lege au fost înregistrate la Parlament la 1 decembrie 2016 și au fost adoptate în prima lectură într-o grabă fără precedent la 16 decembrie, cu încălcarea tuturor regulilor ce țin de transparența în procesul decizional și de elaborare a actelor legislative.

Legea privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală, în esență, este compusă din 2 componente de bază. Prima ține de liberalizarea capitalului: orice persoană fizică (cetățean al Republicii Moldova sau reprezentant legal al acestuia (părinte, adoptator, tutore, curator) va putea declara activele (ex: mijloace bănești, bunuri imobiliare, cote-părți, valori mobiliare, mijloace de transport rutier) care până în prezent erau înregistrate pe alte persoane (ex: rude, persoane interpușe etc.) sau neînregistrate deloc, sau va putea reevalua activele declarate la o valoare mai mică, fiind garantată protecția juridică (statul nu va putea verifica proveniența acestor active și nici nu va putea aplica sancțiuni persoanelor care dețin funcție publică pentru dobândirea ilicită sau nedeclararea acestor proprietăți), în schimbul unei taxe de 2% din valoarea activelor. A doua componentă vizează stimularea fiscală: anularea tuturor penalităților fiscale a persoanelor fizice și juridice în schimbul achitării sumei datorate. **În esență, proiectul de lege prevede o amnistie a capitalului și o cvasi-amnistie fiscală (vizează doar penalitățile fiscale, nu și datorata de bază).**

Proiectul nr. 451 modifică și completează alte legi în vederea implementării Legii privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală. În special, acest proiect de lege interzice Autorității Naționale de Integritate să verifice averea liberalizată și interzice organelor fiscale să efectueze controlul corectitudinii calculării și achitării impozitelor și altor taxe pentru perioadă supusă amnistiei fiscale. În continuare ne vom referi în principal la proiectul nr. 452 (proiectul privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală), dat fiind faptul că proiectul nr. 451 este aferent acestuia.

Poziția de principiu

Rezervele principale față de amnistia fiscală și de capital

Orice formă de amnistie fiscală și de capital este controversată prin definiție, deoarece aceasta contravine principiilor de bază de echitate și concurență. În cazul Republicii Moldova, acest efect este și mai pronunțat, având în vedere nivelul înalt al corupției: locul 103 din 167 de state conform Indicelui de percepție al corupției 2015³, iar conform Raportului Competitivității Globale 2016-2017, corupția figurează drept cel mai problematic factor pentru derularea afacerilor⁴. În acest context, amnistia de

¹ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3503/language/ro-RO/Default.aspx>

² <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3502/language/ro-RO/Default.aspx>

³ Indicele de Percepție a Corupției 2015, Transparency International, <http://www.transparency.org/cpi2015> (pentru o analiză succintă în română a se vedea <http://anticoruptie.md/ro/stiri/raport-indicele-perceptiei-coruptiei-in-lume-in-moldova-mai-mult-ca-niciodata-a-devenit-vizibila-legatura-dintre-coruptie-si-capturarea-institutiilor-statului>)

⁴ <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=MDA>

capital propusă implică nimic altceva decât legalizarea actelor precedente de corupție și perpetuarea în funcție a funcționarilor corupți, fapt ce vine în contradicție cu obiectivele luptei împotriva corupției (în special, a corupției mari). Legalizarea actelor precedente de corupție și perpetuarea corupției este condiționată, în special, de faptul că instituțiile de resort nu vor putea verifica proveniența activelor declarate, ceea ce compromite întreaga reformă a sistemului de verificare și asigurare a integrității. De asemenea, având în vedere fraudele din sistemul bancar din 2014 (cunoscute drept „miliardul furat”) și lipsa rezultatelor investigațiilor autorităților privind restabilirea fondurilor deviate și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate, există o suspiciune justificată că liberalizarea capitalului va putea fi utilizată de persoane care au beneficiat din acele fraude.

Sfidarea regulilor cu privire la transparența în procesul decizional și elaborarea actelor legislative

Proiectele nr. 451 și 452 sunt promovate într-o grabă fără precedent, cu încălcarea regulilor ce țin de transparența în procesul decizional și de elaborare a actelor legislative.

În special, conform p. 4.3.1. al Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 373 din 29 decembrie 2005, organizațiile societății civile pot depune comentarii la proiectele de acte normative timp de 15 zile lucrătoare de la data plasării proiectelor pe pagina web Parlamentului sau de la solicitarea expresă a Parlamentului. Potrivit p. 4.3.5. a) al Concepției, organizațiile societății civile trebuie să fie anunțate despre data convocării întrunirilor neplanificate cu cel puțin 10 zile înainte.

În cazul proiectelor de lege nr. 451 și 452, acestea au fost înregistrare la 1 decembrie 2016 și nu au fost transmise părților interesate. Mai mult, a fost organizată doar o dezbatere publică, care a durat 2 ore, la 14 decembrie 2016, cu doar o zi înainte de examinarea proiectului de lege în Parlament. Reprezentanții societății civile au fost invitați la dezbaterile din 14 decembrie doar cu o zi înainte, în jurul orei 13:00 pe 13 decembrie 2016. O asemenea dezbatere nu poate fi calificată drept dezbatere publică, deoarece a fost organizată cu încălcarea vădită a prevederilor p. 4.3.1. al Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, art. 21 al Legii privind actele legislative și a prevederilor art. 49¹ din Regulamentul Parlamentului (organizarea de către comisia permanentă sesizată în fond a procedurilor de consultare publică). Conform art. 58 din Regulamentul Parlamentului, proiectele de acte legislative și propunerile legislative înaintate de deputați urmează a fi avizate de Guvern, avizul fiind obligatoriu, conform prevederilor art. 131 din Constituție, la proiectele de acte legislative și la propunerile legislative sau la amendamentele care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare. La adoptarea în prima lectură a proiectelor 451 și 452, avizele Guvernului nu erau publicate pe pagina web a Parlamentului. Din dezbaterile din ședința plenară din 16 decembrie 2016, reiese că avizele Guvernului nu au fost prezentate deputaților. Chiar și la 18 decembrie, acestea încă nu erau plasate pe pagina web a Parlamentului. Aceste circumstanțe permit să tragem concluzia că proiectele 451 și 452 au fost adoptate în prima lectură fără avizele Guvernului.

Conform art. 57 din Regulamentul Parlamentului, la ședința Biroului permanent, în care se examinează chestiunea privind înscrierea pe ordinea de zi a proiectului de act legislativ, comisia permanentă sesizată în fond prezintă, printre altele, lista persoanelor sau organizațiilor care au efectuat expertiza proiectului, fundamentarea economico-financiară a proiectului, avizul comisiei (comisiilor) permanente pe marginea proiectului și rezultatele consultării publice a proiectului. Acestea nu erau gata sau cel puțin nu au fost publicate până la adoptarea proiectelor nr. 451 și 452 în prima lectură.

Conform art. 22 al Legii nr. 780 privind actele legislative, expertiza anticorupție este obligatorie pentru toate proiectele de acte legislative. Aceasta nu a fost prezentată nici la așa-zisa dezbateri din 14 decembrie, nici la adoptarea proiectelor de lege nr. 451 și 452 în prima lectură.

În concluzie, executivul, partenerii de dezvoltare, reprezentanții societății civile și mediului de afaceri nu au avut suficient timp pentru a face cunoștință în detalii cu proiectele de lege nr. 451 și 452 și, respectiv, să formuleze recomandări calitative și bazate pe evidențe.

Proiectele de lege nu sunt însoțite de o analiză a problemei pentru a evidenția amploarea, cauzele și efectele acesteia, de opțiuni alternative propuse pentru soluționarea problemei și de analiza de impact a opțiunilor în cauză. Prin urmare, nu sunt clare așteptările autorilor proiectelor de lege privind efectele amnistiei propuse. Având în vedere rapiditatea cu care se promovează, dar și calitatea proiectelor de lege (vezi secțiunea următoare), se creează impresia că amnistia propusă urmărește scopuri ascunse, nefiind ancorată într-un cadru mai larg de politici de formalizare a economiei.

Care sunt principalele riscuri?

1. Riscul de creștere și mai puternică a evaziunii fiscale

Conform literaturii de specialitate⁵, efectele negative ale amnistiei fiscale și de capital prevalează asupra efectelor pozitive, iar eventualele efecte pozitive sunt mai curând excepții. De obicei, amnistia fiscală și de capital afectează și mai mult compliance-ul fiscală și legală (nivelul de respectare a obligațiilor fiscale și legale). Cauza este că amnistia creează motivații nedorite din partea populației/agenților economici prin simplul fapt că sunt avantajați cei care nu s-au conformat legislației de până acum în raport cu cei care au activat în baza legii. Acest act de injustiție evidentă, stabilit prin lege, alimentează o înclinație și mai propunțată spre evaziune fiscală, care deja este destul de înaltă⁶. Cauza constă în erodarea factorilor fundamentali care descurajează evaziunea fiscală.

În mod normal, înclinația spre evaziune fiscală este influențată negativ atunci când costurile evaziunii sunt mari, beneficiile evaziunii sunt mici, iar probabilitatea de depistare a evaziunii este mare.

Evaziunea fiscală scade atunci când:

$\uparrow \text{Costurile evaziunii} / \downarrow \text{Beneficiile evaziunii} * \uparrow \text{Prob. de depistare}$

- *Costurile evaziunii* țin de mărimea penalităților pentru evaziune fiscală, precum și erodarea imaginii în rezultatul expunerii publice a făptașului;
- *Beneficiile evaziunii* țin de mărimea taxelor și impozitelor pe care făptașul nu le achită;
- *Probabilitatea de depistare a evaziunii* ține de capacitatea autorităților statului de a depista cazurile de evaziune fiscală și a duce până la bun sfârșit anchetele inițiate (pedepsirea făptașilor).

În urma amnistiei:

$\downarrow \text{Costurile evaziunii} / \uparrow \text{Beneficiile evaziunii} * \downarrow \text{Prob. de depistare}$

⁵ K. Baer, E.L. Borgne, Tax Amnesties: Theory, Trends, and some Alternatives, FMI, 2008

⁶ Discrepanța fiscală – o realitate invizibilă, Expert-Grup, 2014

- *Costurile evaziunii scad* deoarece statul iartă amenzile fiscale, iar în cazul amnistiei de capital statul permite celor care au ocolit câmpul legal până în prezent să-și legalizeze activele fără penalități;
- *Beneficiile evaziunii cresc* în special în cazul amnistiei de capital, deoarece taxa de liberalizare de 2% propusă în proiectul nr. 452 este infimă în raport cu mărirea impozitului pe venit sau pe creșterea de capital;
- *Probabilitatea de depistare a evaziunii scade* deoarece beneficiarii amnistiei de capital nu vor putea fi investigați și, respectiv, trași la răspundere (articolul 10 din proiectul de lege nr. 452 și proiectul nr. 451).

O altă problemă extrem de actuală este faptul că amnistiiile fiscale crează așteptări privind realizarea amnistiiilor în viitor și, astfel, încurajează evaziunea fiscală. Acest risc este deosebit de important având în vedere că Republica Moldova a mai trecut printr-o amnistie în 2007. Prin urmare, peste o anumită perioadă de timp (eventual, ancorată în ciclurile electorale), se crează așteptări privind noi amnistii (sub o formă sau alta). Drept rezultat, agenții economici încetează să achite impozitele în așteptarea amnistiei, iar persoanele fizice nu-și declară capitalul conform cerințelor legii. Spre exemplu, în 2016, deși este un an de relansare economică, mărirea restanțelor fiscale a crescut până la nivele record⁷, în timp ce în 2015, care a fost un an de recesiune economică, acestea au scăzut. Prin urmare, există premise cel puțin pentru a intui că unii agenți economici au cunoscut din timp de pregătirea unei amnistii și au profitat de aceasta în detrimentul concurenților săi, care s-au conformat și au plătit impozitele la timp.

Este important de menționat că riscurile asociate cu erodarea complianței fiscale și, respectiv, creșterea evaziunii fiscale sunt evidențiate și de FMI⁸, care menționează să amnistiiile fiscale, în special în țări unde asemenea practici sunt repetate periodic, subminează eficiența administrării fiscale și veniturile fiscale pe termen lung (cazurile Argentina, Filipine, Turcia). Prin urmare, putem anticipa în viitor acumularea de noi datorii istorice, care vor aștepta o nouă amnistie.

2. Riscul de creștere a corupției și spălării de bani

Permiterea oricăror beneficiari să-și legalizeze activele fără a fi investigați cu privire la proveniența acestor active în mod vădit avantajează persoanele care au obținut activele respective prin acte de corupție, spălare de bani sau alte activități ilicite. Chiar dacă autorii proiectului de lege au declarat în mod repetat că amnistia de capital nu va favoriza aceste categorii de persoane, proiectul de lege nu prevede nici un mecanism în acest sens. Astfel, un anumit funcționar public, care a intrat în posesia unei case, depozit bancar sau alte forme de active în urma actelor de corupție își va putea declara averile acumulate și, respectiv, beneficia de amnistia de capital fără nicio consecință legală, deoarece proiectul întezice investigarea provenienței acestor active și exclude expres sancționarea funcționarilor publici și persoanelor care ocupă funcții de demnitate publică (persoane care ocupă funcții publice) care anterior nu și-au declarat sau nu și-au declarat în mod adecvat proprietatea. Aceasta vine în contradicție cu eforturile recente de combatere a corupției în sectorul public.

Mai mult decât atât, amnistia capitalului fără posibilitatea de investigare crează riscuri majore de perpetuare sau creștere a corupției în viitor. Persoanele care ocupă funcții publice vor putea declara activele deținute în bani cash, iar banii obținuți ulterior din mită vor fi considerați, de fapt, bani declarați în urma amnistiei capitalului, chiar dacă cei liberalizați au fost între timp cheltuiți (la moment, cheltuirea

⁷ La data de 13 octombrie, portalul Mold-street.com a scris articolul "[Se pregătește o nouă amnistie fiscală? În trei luni restanțele la buget s-au majorat cu 75%](#)", care făcea referință la creșterea restanțelor față de Bugetul public național până la nivelul record de 1,8 miliarde MDL, conform situației de la 31 august, 2016.

⁸ K. Baer, E.L. Borgne, Tax Amnesties: Theory, Trends, and some Alternatives, FMI, 2008

nu este monitorizată minuțios). Astfel, baza de comparație crește în mod artificial, iar la comiterea viitoarelor infracțiuni, funcționarul respectiv va putea declara activele, făcând referință la baza de active legalizată în cadrul amnistiei de capital.

Mai mult decât atât, inițiativa de liberalizare a capitalului este în contradicție cu „Pachetul de integritate”, votat în vara anului 2016 de către Parlament și care a făcut parte din Foaia de parcus privind agenda de reforme prioritare stabilită între Republica Moldova și Uniunea Europeană. „Pachetul de integritate” instituie un mecanism minuțios de declarare și verificare a averilor și intereselor funcționarilor publici. Prin liberalizarea capitalului se interzice verificarea provenienței proprietății funcționarului public și sancționarea acestuia pentru nedeclararea anterioară a acestei proprietăți. Această inițiativă reduce la zero efectul „Pachetul de integritate” și descurejează funcționarii care până acum și-au declarat onest proprietățile.

În afară de riscurile legate de corupția funcționarilor publici, proiectele de lege creează și riscuri majore de creștere a fenomenului de spălare a banilor. Aceeași interdicție de a verifica proveniența activelor declarate poate fi utilizată de rău-făcători pentru legalizarea capitalurilor, inclusiv de peste hotare, prin utilizarea cetățenilor Republicii Moldova ca persoane interpuse. Spre exemplu, o persoană X din țara A, transferă o sumă de bani către un cetățean moldovean Y, care utilizează această sumă de bani pentru achiziționarea diverselor active pentru a fi ulterior legalizate prin intermediul amnistiei de capital. Se achită 2%, după care activele revin la persoana X din țara A.

Acest risc este deosebit de evident și de iminent având în vedere „furtul miliardului” care a avut loc în 2014 în Republica Moldova. Conform proiectelor de lege nr. 451 și 452, orice persoană fizică își poate liberaliza capitalul, fără a fi investigată proveniența activelor declarate. Dat fiind lipsa unor rezultate cu privire la investigarea celor vinovați și, în special, a beneficiarilor finali ai fraudelor bancare din 2014, aceste proiecte de lege deschid calea directă pentru legalizarea capitalului obținut de beneficiarii finali ai acelor fraude și nu există nici un mecanism care ar evita acest lucru.

3. Riscul de imagine pentru sectorul bancar

Sistemul bancar are deja o imagine șifonată, atât la nivel național, cât și internațional, după fraudele bancare și a cazurilor de spălări de bani de proporții și cu rezonanță internațională. Chiar dacă în 2016 a început o reformă complexă a sistemului bancar care a început, gradual, să refacă imaginea sistemului, iar acțiunile ferme ale Băncii Naționale de fortificare a cadrului prudențial și reglementare alimentau așteptări pozitive pentru viitor, acest proces riscă să fie compromis de proiectul de lege privind amnistia fiscală și de capital. Cauza este că aplicarea amnistiei de capital urmează să aibă loc prin intermediul sectorului bancar. Mai mult decât atât, pe umerii BNM este pusă sarcina de elaborare de “acte normative cu privire la implementarea legii în partea ce ține de particularitățile activității instituțiilor financiare aferente procesului de liberalizare a capitalului, inclusiv instrucțiuni ce țin de procedurile de prevenire și combatere a spălării banilor” (articolul 5, alin. (3) al proiectului nr. 452). Nu este clar cum anume BNM va putea implementa aceste norme, având în vedere riscurile de spălare a banilor evidențiate mai sus din cauza garanțiilor stabilite în articolul 10 al aceluiași proiect de lege privind imposibilitatea investigării provenienței activelor declarate. Suplimentar, conform art. 5 alin. (3) al proiectului nr. 452, pe seama instituțiilor financiare este pusă executarea normelor elaborate de BNM în aceste sens, ca parte componentă a procesului de liberalizare a capitalului. Pe lângă aceasta, nu este clar cum băncile vor putea implementa prevederile de bază ce țin de prevenirea spălării banilor stabilite în cadrul procedurilor MONEYVAL și FATF (Financial Action Task Force), la partea ce ține de verificarea provenienței activelor deținute de persoanele expuse politic. Trebuie să menționăm că Republica Moldova este parte a platformei FATF, asumându-și o serie de angajamente în domeniul prevenirii

splăării banilor, iar o eventuală încălcare a principiilor acestei organizații comportă riscuri majore pentru conectarea sistemului bancar moldovenesc la sistemul internațional de plăți.

4. Riscul înrăutățirii relațiilor cu partenerii de dezvoltare

La fel ca și în cazul sistemului bancar, imaginea întregii țări a fost afectată esențial pe parcursul ultimilor ani, prin prisma fraudelor bancare, splăării de bani și a ineficienței luptei împotriva corupției. Dinamica pozitivă care a început în relațiile cu partenerii de dezvoltare la începutul anului 2016, determinată de „stabilizarea politică”, dar mai cu seamă, de relansarea agendei de reforme, unele destul de curajoase (ex: reforma sistemului de pensii, reforma administrației publice), riscă să fie compromisă în rezultatul aprobării proiectului de lege privind amnistia fiscală și de capital. Cauza este că aceasta, prin prisma riscurilor enunțate mai sus, urmează să submineze principiile statului de drept, a eforturilor de asigurare a integrității în sectorul public și reformare a sistemului bancar – condiționalități-cheie ale suportului bugetar al principalilor parteneri de dezvoltare. Respectiv, subminarea acestor principii crează riscuri pentru continuarea suportului bugetar, relansat după eforturi importante depuse de executiv până acum.

Mai mult decât atât, amnistia fiscală și de capital vine în contradicție cu spiritul Memorandului cu FMI. Merită de menționat că poziția FMI la nivel internațional este, de regulă, foarte sceptică vis-a-vis de orice formă de amnistii. Potrivit unei cercetări a FMI⁹, de cele mai multe ori, costurile amnistiiilor fiscale prevalează asupra beneficiilor acestora, fiind subminată disciplina fiscală și eficiența administrării fiscale pe termen lung. Mai mult decât atât, FMI a apreciat negativ amnistia fiscală din 2007¹⁰. Astfel, conform raportului de țară din 2007, “Amnistia fiscală totală este un pas riscant, căci ar putea să submineze disciplina fiscală pe viitor”, “amnistia capitalului ar putea, de asemenea, genera riscuri pentru regimul de prevenire și combatere a splăării banilor”, ”amnistia fiscală și amnistia capitalului (...) rezintă riscuri pentru atingerea obiectivelor Programului, în special în anul 2008”. Prin urmare, nu este de mirare dacă la următoarea evaluare a programului, care va avea loc în februarie 2017, FMI va aprecia similar și actuala amnistie. Având în vedere că Republica Moldova deja are experiența negativă în relațiile cu FMI în care nu a primit ultima tranșă din cadrul precedentului program de finanțare, nu putem exclude riscuri similare și în cadrul actualului Memorandum.

Concluzii și recomandări

Adoptarea proiectului de lege nr. 452 privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală, care prevede în esență amnistia cvasi-fiscală și de capital, și a proiectului de lege nr. 451, aferent proiectului nr. 452, prezintă riscuri iminente pentru Republica Moldova, materializarea cărora va submina dezvoltarea țării pe termen lung. Riscurile țin de compromiterea principiului statului de drept, compromiterea luptei cu corupția și creșterea riscurilor de corupție în sectorul public, legalizarea splăării de bani și a evaziunii fiscale, erodarea și mai mare a imaginii sectorului bancar și răcirea relațiilor cu partenerii de dezvoltare. Principala sursă a acestor riscuri ține de componenta liberalizării capitalului fără posibilitatea autorităților statului de a verifica proveniența activelor declarate și includerea ca subiecți ai liberalizării de capital a persoanelor cu funcții publice. Într-un stat de drept, corupția nu poate fi legalizată.

Adoptarea proiectelor de lege nr. 452 și 451 în prima lectură a avut loc cu încălcarea principalelor reguli cu privire la transparența în procesul decizional și elaborarea actelor legislative. În principal, proiectele de lege nu au fost însoțite de o analiză de impact, inclusiv analiza impactului amnistiei din 2007, proiectele nu au fost supuse consultărilor publice, nu au fost avizate de Guvern până la adoptare și nu

⁹ K. Baer, E.L. Borgne, Tax Amnesties: Theory, Trends, and some Alternatives, FMI, 2008

¹⁰ Raportul de țară al FMI nr. 07/275

au fost însoțite de expertiza anticorupție. Proiectele de lege au fost înregistrate la Parlament la 1 decembrie 2016 și deja la 16 decembrie 2016 au fost adoptate în prima lectură. O asemenea grabă este fără precedent. Având în vedere complexitatea și riscurile pe care le comportă proiectele de lege, promovarea în asemenea grabă, cu sfidarea regulilor de elaborare și consultare publică a proiectelor de lege, ridică mari semne de întrebare cu privire la scopul adevărat al autorilor proiectului, inclusiv legătura acestuia cu modalități de legalizare a activelor provenite în rezultatul fraudelor din sectorul bancar din 2014 și modalități de reducere la zero a potențialului impact pozitiv asupra corupției din sectorului public al „pachetului de integritate” adoptat în vara anului 2016. De asemenea, promovarea în grabă a proiectelor de lege, în contextul creșterii spectaculoase a restanțelor fiscale în 2016, creează suspiciunea justificată că amnistia fiscală este promovată în grabă pentru acele persoane juridice care au știut / au fost informați din timp despre o eventuală amnistie fiscală.

În acest context, solicităm autorilor proiectelor de lege nr. 451 și 452 să le retragă, chiar dacă au fost adoptate în prima lectură.

Dacă se dorește cu adevărat ameliorarea climatului investițional, majorarea fluxului de investiții în activitatea de întreprinzător și diminuarea ponderii economiei subterane, așa cum declară autorii proiectului nr. 452 în nota informativă, autorii urmează să vină cu proiecte gândite complex, consultate cu toate părțile interesate și cu mecanisme suficiente pentru a exclude riscurile de creștere a corupției, spălării de bani și a evaziunii fiscale.

Respectiv, **solicităm demararea de către Parlament a unor consultări extinse și transparente cu societatea civilă, partenerii de dezvoltare, mediul de afaceri și alți actori relevanți cu privire la ajustarea din temelii a proiectelor de lege respective, în vederea excluderii definitive a riscurilor identificate în prezentul document, precum și alte riscuri evidențiate eventual de alți actori.** Ținem să reiterăm importanța implicării societății civile în procesul decizional și obligațiile asumate de Parlament pentru a respecta regulile ce țin de transparența în procesul decizional. Parlamentul deja a încălcat regulile ce țin de transparența în procesul decizional la adoptarea în prima lectură a proiectelor de lege nr. 451 și 452. Adoptarea acestora și în lectura a doua fără consultarea publică conform normelor legale va demonstra că însuși Parlamentul și fiecare deputat care va adopta proiectele în lectura a doua nu respectă legislația. Acest lucru va submina și mai mult încrederea populației în Parlament, legitimitatea componenței actuale a acestuia și va constitui un indicator evident de lipsă de stat de drept în Republica Moldova.

De asemenea, **solicităm demararea unei reforme complexe cu scopul diminuării considerabile a economiei informale. Anume aceasta trebuie să fie scopul decidenților de politici, iar amnistia fiscală și de capital nu trebuie să fie scop în sine (așa cum este percepută la moment). În acest sens, reforma trebuie să vizeze acțiuni mult mai fundamentale și eficiente decât amnistia propusă:**

- Dezvoltarea sistemului de plăți electronice și descurajarea utilizării numerarului;
- Eficientizarea în continuare a administrării fiscale și elaborarea unui nou Cod Fiscal, în corespundere cu bunele practici internaționale;
- Majorarea amenzilor, dar și capacitatea autorităților de a depista cazurile de evaziune fiscală, ocupare sau remunerare informală; eventual, extinderea penalităților pentru ocupare informală și asupra angajaților;
- Revizuirea cotelor de impozitare în vederea unor eventuale ajustări pentru a stimula conformarea fiscală și a minimiza beneficiile evaziunii fiscale;
- Sporirea nivelului de informare și conștientizare a populației privind riscurile evaziunii fiscale și ocupării informale;

- Sporirea eficienței, durabilității și transparenței sistemului de pensionare;
- Creșterea transparenței privind procesul de emitere a documentelor permise pentru companii, precum și diminuarea discreției funcționarilor publici în acest sens;
- Reformarea mecanismelor de exercitare a controalelor de stat, prin diminuarea numărului acestora în paralel cu sporirea eficienței și țintirii acestora;
- Alte acțiuni relevante, în conformitate cu bunele practici internaționale în acest domeniu.

Semnatar (lista se actualizează):

1. Centrul Analitic Independent Expert-Grup
2. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
3. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER)
4. Transparency International - Moldova
5. Asociația pentru Democrația Participativă (ADEPT)
6. Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)
7. Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției (CAPC)
8. Veaceslav NEGRUȚĂ
9. Alexei BUZU
10. Ion PREAȘCA
11. Dumitru VICOL
12. Sergiu TOFILAT
13. Alexandru ZGARDAN
14. Stas MADAN
15. Sergiu UNGUREANU
16. Sergiu GAIBU

Persoane de contact:

1. Centrul Analitic Expert-Grup – Adrian LUPUȘOR (adrian@expert-grup.org)
2. Centrul de Resurse Juridice din Moldova – Nadejda HRIPTIEVSCHI (nadejda.hriptievschi@crjm.org); Vladislav GRIBINCEA (vladislav.gribincea@crjm.org).